

ІСТОРІЯ МЕДИЦИНИ

© Д.В. Данко, І.М. Рогач, 2016

УДК 614.253.[616.5:616.97](447.87)

Д.В. ДАНКО, І.М. РОГАЧ

Ужгородський національний університет, медичний факультет, кафедра соціальної медицини та гігієни, Ужгород

ЕМЕРІХ ЕМЕРІХОВИЧ ДАНКО – ВИДАТНА ОСОБИСТІТЬ, ТАЛАНОВИТИЙ ЛІКАР, ОРГАНІЗАТОР ДЕРМАТО-ВЕНЕРОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ НА ЗАКАРПАТТІ

На основі аналізу архівних документів, споминів, у статті наводяться фактичні дані про життя та професійну діяльність Данка Емеріха Емеріховича, заступника головного лікаря, багаторічного керівника шкірно-венерологічного відділення Закарпатської обласної клінічної лікарні, другої половини ХХ століття. Присвячується 103-річчю від дня його народження.

Ключові слова: історія Закарпаття, визначні особи, шкірно-венерологічне відділення

Вступ. У плеяді закарпатських медиків Емеріх Данко посідає одне з почесних місць. Ім'я Емеріха Емеріховича, практикуючого лікаря дермато-венеролога, маловідоме сучасному загалу і майже три десятиліття не згадувалося в медицині. І тільки сьогодні, з нагоди 103-ї річниці від дня його народження, є

слухна підстава сказати добре слово про нашого крайнина.

Мета дослідження. Вивчити життєвий шлях, професійну та громадську діяльність Емеріха Емеріховича Данка, лікаря дермато-венеролога, який протягом 35-ти років очолював шкірно-венерологічне відділення Закарпатської обласної клінічної лікарні.

Матеріали та методи. Для досягнення поставлених перед нами завдань використано методи історичного, системного та структурно-логічного аналізу, спогади сучасників і архівні документи.

Результати досліджень та їх обговорення. Емеріх Емеріхович Данко народився 23 вересня 1913 року у селі Коритняни на території сучасної Закарпатської області, яка в той час адміністративно належала до Австро-Угорщини і називалася Подкарпатська Русь (ця назва навіть згадується у його атестаті про закінчення гімназії). У 1924 році

закінчив початкову школу в рідному селі, після чого продовжував навчання в Ужгородській гімназії, яку успішно закінчив у 1932 році [1].

Після закінчення гімназії, у 1932 році Емеріх Данко вступив на медичний факультет Братиславського університету ім. Яна Коменського. У 1939 році він закінчив навчання в цьому закладі і одержав диплом, в якому зазначалося, що Е. Данко витримав законні випробування, покаав, гідну похвали, вченість і здатність до лікарського мистецтва, за що був удостоєний титулу «Лікаря загальної медицини», а також права проводити як лікарську і хірургічну, так і очну та акушерську практику.

Після закінчення університету лікар Данко Емеріх Емеріхович досконало володів українською, русинською, угорською, словацькою, чеською, німецькою та французькою мовами.

Слід вказати, що на випускні іспити в університеті до Братислави тоді приїхали представники медичних закладів різних категорій із Європи (Німеччини і Франції) та з Америки. Усі вони запрошували молодих спеціалістів до себе на роботу, обіцяючи високу заробітну платню та проживання. У 1939 році Емеріх Емеріхович пройшов стажування в кращих клініках Лондона та Парижа, про що неодноразово згадував у розмовах із рідними та близькими друзями. З Європи привіз багато наукової літератури, якою користувався протягом всієї своєї лікарської діяльності. У Парижі потоваришував з молодим і ще маловідомим на той час художником Адальбертом Ерделі і впродовж всього життя підтримував із ним теплі дружні стосунки. Однак, зі слів доньки Емеріха Данка, Крістіни Шолтес, він відмовився їхати за кордон працювати, оскільки дуже любив

свій край, своїх батьків, і тому вирішив повернутися в рідне Закарпаття [2].

Із 1939 року по 1940 рік Емеріх Емеріхович працював на посаді лікаря-експерта в Ужгородській міській лікарні, але не одержував за це заробітної плати, оскільки угорське керівництво не визнало дійсним диплом, отриманий ним у Братиславі (Чехословаччина). Тому він був змушений нострифікувати свій диплом, бо між цими країнами не було відповідних домовленостей. Лише після нострифікації диплому в угорському місті Дебрецен, яка супроводжувалася повторним складанням іспитів, Емеріх Данко був призначений на посаду лікаря-ординатора в Ужгородській обласній лікарні, і почав працювати на платній основі. Курси за спеціалізацією по дермато-венерології пройшов у 1941 році в Ужгороді.

Наприкінці 1942 року молодий спеціаліст одружився з Кларою Вікторівною Хоною, донькою репресованого пароха Ужгородського кафедрального собору Віктора Хоми, каноніка, професора теології Мукачівської греко-католицької єпархії. Зі своєю дружиною Емеріх Емеріхович прожив понад 50 років у щасливому шлюбі, виховуючи двох дітей.

Оскільки у той час угорські закони не допускали до посади лікаря-ординатора одружених фахівців, то через це, а також із метою підвищення своєї кваліфікації Е. Данко був змушений працювати лікарем-експертом, знову ж таки, без оплати в ужгородській в'язниці. До його обов'язків входило оглядати ув'язнених, а будь-які маніпуляції проводилися лише в присутності ще одного лікаря.

Із 1943 року Емеріх Емеріхович перебував на військовій службі без звання, спочатку у військовому госпіталі міста Кошице, згодом – Ужгорода.

Із жовтня 1944 року Данко Е.Е. почав працювати в Ужгородській обласній клінічній лікарні завідуючим дерматологічним відділенням.

На початку 1945 року ним було організовано Рахівську районну лікарню. За це він був удостоєний подяки від Рахівської районної ради та відділу охорони здоров'я Ужгородської обласної ради депутатів. У цьому ж році він відкрив в Ужгороді фельдшерсько-акушерську школу, в якій працював до 1948 року на посаді директора. У той же час працював у шкірно-венерологічному відділенні

Закарпатської обласної лікарні лікарем-ординатором на 0,5 ставки. Згодом фельдшерсько-акушерська школа була перенесена до м. Берегово і у 1956 році реорганізована до медичного училища з фельдшерським, акушерським і сестринським відділеннями.

Із 1948 року працював в Ужгородській обласній клінічній лікарні на посаді завідуючого дермато-венерологічним відділенням, в 1951 року пройшов курси підвищення кваліфікації в місті Ужгород, після чого із 1953 року працював заступником головного лікаря по медичній частині. Із 4 червня 1953 року продовжив роботу на посаді завідуючого дермато-венерологічного відділення в обласній клінічній лікарні міста Ужгород. Серед високопрофесійних спеціалістів, які були надійними

помічниками і колегами Емеріха Емеріховича справедливо можна назвати лікарів Бедей Ірину Федорівну, Мельник Надію Іванівну, Височанську Євгенію Акимівну [3]. Емеріх Емеріхович підтримував теплі дружні і професійні стосунки з такими відомими лікарями, як О. Фединець, Д. Снігурський, Й. Уйлакі, Ю. Біцко. Деякі з них були його однокурсниками з Братиславського університету. Слід окремо підкреслити одну з характерних рис Емеріха Данка – вміння працювати з колективом медичних працівників, встановлювати в ньому атмосферу взаємної поваги, доброзичливості один до одного, і при цьому залишатися вимогливим прихильником трудової дисципліни. Емеріх Емеріхович приділяв постійну увагу молодим спеціалістам, їх професійному росту та становленню.

У 1945 році в Ужгородському державному університеті на базі обласної клінічної лікарні було створено кафедру шкірних та венеричних хвороб, організатором якої був проф. Л.Г. Христін. Спочатку курс лекцій з дермато-венерології читав запрошений зі Львова проф. Т.Т. Глухенький, а практичні заняття проводив Емеріх Данко. За сумісництвом він пропрацював на кафедрі шкірних та венеричних хвороб до 1958 року. У 1956 році був обраний головою Карпатського товариства дермато-венерологів.

31 травня 1960 року Міністерство охорони здоров'я СРСР присвоїло Е. Данку почесне звання «Відмінник охорони здоров'я». 16 червня 1960

року Закарпатська обласна рада за добросовісне та віддане служіння людям удостоїла Емеріха Емеріховича звання «Ветеран праці».

Протягом усього цього часу Е. Данко займався вирішенням багатьох проблем у галузі дерматовенерології. Ним було описано симптоматику активних форм сифілісу в Закарпатській області за 15 років (1946–1960 р.), він займався розробкою методики лікування поверхневого дермато мікозу волосяної частини голови. Опрацювавши дані Ужгородського ОШВД та обласної клінічної лікарні, Е. Данко описав динаміку шкірних захворювань дітей. Ним було описано премікотичні прояви грибовидного мікозу, зокрема лікар зауважив, що первинні морфологічні висипання у початковій стадії захворювання частіше бувають на обличчі і тулубі, а також спостерігається симптом здорових острівців шкіри, які відслідковуються в центрі окремих еритематозно-сквамозних вогнищ. Окрім цього, Е. Данко вивчав питання бульозного епідермолізу, корости та методи боротьби з нею, а також хворобою Елерса-Данлоса. Приділяв увагу питанням лікування хвороби Ван Бурена. Емеріхом Емеріховичем проведено порівняльну оцінку терапевтичної ефективності деяких патентованих препаратів для лікування епідермофітії. Особливої уваги заслуговують праці, в яких Е. Данко дає поради, як уберегти волосся. Окрім загальних положень про особисту гігієну, лікар Данко Е.Е. звертає увагу на важливість запобігання частого розчісування і пошкодженням

волоссяного покриву, підтримання імунної системи організму тощо.

У 1961 році Е. Данко пройшов атестацію при Закарпатському обласному відділі охорони здоров'я. Незабаром отримав звання лікаря-дерматолога вищої категорії. Результати дослідницької роботи лікаря-практика друкувалися в науковій літературі. Його медичні статті можна знайти в журналі «Вісник дерматології» та багатьох інших.

1 квітня 1986 року Емеріх Емеріхович звільнився з посади завідуючого дермато-венерологічного відділення. Але навіть вийшовши на пенсію, він вів прийом хворих удома і часто навідувався в лікарню, і так до останнього дня свого життя. Раз на тиждень лікар проводив консультації хворих в обласному шкірно-венерологічному диспансері міста Ужгород. Е. Данко постійно отримував листи вдячності від пацієнтів із усієї країни.

За період своєї роботи лікарем Емеріх Емеріхович вилікував і допоміг багатьом людям, передавав свої знання студентам Ужгородського державного університету, а також своїм дітям – Йосифу та Крістіні, які пішли батьківським шляхом і багато років плідно працювали в Закарпатському обласному шкірно-венерологічному диспансері.

Е. Данко був вихідцем із багатодітної родини. Доля розкидала його братів і сестер по світу (Америка, Словаччина). В автобіографіях, написаних ним власноруч для працевлаштування, він всюди змушений був вказувати на те, що жодних зв'язків із ними не підтримує.

Емеріх Емеріхович був справжнім цінителем живопису, серед його друзів були відомі художники Закарпаття Адальберт Ерделі, Йосип Бокшай, Андрій Коцка, Адальберт Борецький і Федір Манайло.

Емеріх Емеріхович Данко помер 12 жовтня 1999 року, залишивши по собі на довгі роки світлу пам'ять вдячних пацієнтів. У нього дійсно був талант – талант лікувати. Це був лікар із великої літери, який знав свою справу, любив її та присвятив їй своє життя. Образ Е. Данко є для нас своєрідним прикладом, яким повинен бути лікар – освіченим, наполегливим, терпеливим...

Наші попередники своєю працею, своїм талантом, енергією створювали і організовували високий рівень лікувально-профілактичної допомоги населенню. Вони користувалися повагою серед своїх колег у Закарпатській області, загалом в Україні та за її межами. Наш обов'язок пам'ятати про них, а новим покоління лікарів прийняти естафету добрих справ, професійної честі і майстерності.

Висновки. 1. Емеріх Данко стояв біля витоків становлення дермато-венерологічної служби Закарпатської області. Своєю діяльністю в галузі практичної дермато-венерології зробив вагомий внесок у розвиток цієї галузі медицини у Закарпатті.

2. Окрім медичного і організаторського таланту йому були притаманні високі моральні якості, гуманізм, надзвичайна доброзичливість, скромність у повсякденному житті та стосунках із колегами і пацієнтами. У їхній пам'яті Емеріх Данко, і справді, залишиться видатною людиною, лікарем та керівником свого часу, своєї епохи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Коритняни. Нариси історії села 1315–2005: Монографія. — Ужгород: Закарпаття, 2005. — С. 49.
2. Мишанич В. Митці Закарпаття. Літературні портрети / В. Мишанич. — Ужгород: Ужгородська міська друкарня, 2014. — С. 218—224.
3. Турак Й.А. Документальна історія лікарні імені Андрія Новака в Ужгороді (з найдавніших часів до наших днів): у 3т. Т.1 / Й.А. Турак, Ю.Ю. Яцина. — Ужгород: Патент, 2016. — С. 255—259.

D.V. DANKO, I.M. RONACH

Uzhhorod National University, Faculty of Medicine, Department of Social Medicine and Hygiene, Uzhhorod

E. DANKO IS A FAMOUS PERSON, TALANTED DOCTOR, ORGANISER OF DERMATO-VENEROLOGY IN TRANSCARPATIA

The sheets of facts about life and professional activity of E. Danko, who was for a long time a chief of Regional Clinical Hospital's dermatovenereology department are presented in the article based on the analysis of the archived documents and witnesses memories. It is dedicated to 103-th years from the day of his birth.

Key words: history of Transcarpathia, famous people, dermatovenereology department

Стаття надійшла до редакції: 12.04.2016 р.